

ZADRUGE ► »Delicije našega kraja« Zadruga Zeleno i plavo jedinstvena ponuda u Hrvatskoj

Novi turistički iskorak HRVATSKE U SVIJET

Ljiljana MAMIĆ PANDŽA

Prodavaonica »Delicije našega kraja« Zadruga Zeleno i plavo, otvorena u riječkoj Trpimirovoj ulici, po mnogo čemu jedinstvena je u Hrvatskoj. Po uzoru na zapadne zemlje, gdje 80 posto agrara funkcionira na principu zadrugarstva, primorsko-goranska zadruga okupila je 18 proizvođača autohtonih proizvoda koji su i njezini osnivači, a godišnje ostvaruju prihode veće od 30 milijuna kuna. Zapošljavaju više od 100 ljudi, a uključuju i oko 200 kooperanata. Njezin direktor Zrinko Jurišić naglašava da proizvođači objedinjuju osam proizvodnih sektora i to ribarstvo, pčelarstvo, vinogradarstvo, helicikulturu (uzgoj puževa), preradu šumskog bobičastog i jagodičastog voća, proizvodnju ekstra djevičanskog maslinovog ulja i kozmetike na osnovi maslinovog ulja, proizvodnju autohtonih ovčjih i kravljih sireva te preradu mesa.

U zadrugu su uključeni proizvođači iz svih krajeva Prigorsko-goranske županije, odnosno brdskoplaninskog područja Gorskog kotara, Hrvatskog primorja i kvarnerskih otoka. Osim prodaje proizvoda u vlastitoj prodavaonici u središtu Rijeke, osnivačima je omogućen i proboj na tržišta »manjih« proizvođača, osnažen zajedničkom marketinškom strategijom, uz aktivnosti radi izrade prepoznatljivog regionalnog proizvoda. Jurišić ističe da se priprema otvaranje takvih prodavaonica u svim većim turističkim mjestima u županiji, a o tome pregovara se i s Gradom Zagrebom. On će darovati zemljište, a Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka u metropoli će graditi Primorsku kuću, gdje će se predstavljati i prodavati autohtoni proizvodi. Aktivnosti glede veletrgovine ostvarit će se u poslovnoj suradnji s hotelskim kućama regije, manjim obiteljskim hotelima, ugostiteljskim objektima, marinama, trustičkim zajednicama i tvrtkama koje se bave cateringom.

Da Talijani posebno cijene srdelu i inčune s hrvatskog dijela Jadrana, jednako kao i Španjolci, dokazuje uspješno poslovanje tvrtke Krajani d.o.o. koja ima kapacitete i mogućnosti prerade ribe, soljenja i filetiranja sitne plave ribe od 800 do 1000 tona godišnje. Tu je i tvrtka Adria filet d.o.o. koja oradu i brancin također dobavlja iz kontroliranih uzgajališta. Proizvodi ne

Riječka prodavaonica krcata je vrijednim autohtonim proizvodima

► Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka u Zagrebu će graditi Primorsku kuću, gdje će se predstavljati i prodavati autohtoni proizvodi

sadrže aditive ni boje te su bogati omega-3 masnim kiselinama. Budući da je jedino područje Gorskog kotara bogato jelovim šumama, Ekološko-pčelarska zadruga Vidmar u Vrbovskom proizvodi jedinstveni »jelov medun«. Pčelarstvo Apitrade iz Hreljina koj autohtonoj prodavaonici je i Žužičev krčki pršut te izvorna rapska torta Pe-

500 tona godišnje, uz brojne druge proizvode na bazi meda.

Tu je i fužinski med tvrtke Gorski d.o.o. koji je poput ostalih s primorsko-goranskog područja bogat eteričnim uljima kadulje, ružmarina... Jedan od treženijih proizvoda u riječkoj autohtonoj prodavaonici je i Žužičev krčki pršut te izvorna rapska torta Pe-

Najbogatiji na Mediteranu

Suvremena turistička ponuda sve se više okreće kulturnom turizmu, koji svakako uključuje gastronomsku ponudu utemeljenu na izvornim, tradicijskim proizvodima kao dijelu kulturnog nasljeđa. Primorsko-goranska županija nije tipična poljoprivredna županija, ali se može pohvaliti velikom bioraznolikošću koja je na tom području bogatija od, primjerice, cijele Austrije. No, taj podatak i te prednosti nedovoljno su valorizirani. Krk je, naime, najbogatije biljno područje Mediterana u čemu je i ključ prepoznatljivosti krčkog sira, radi kvalitetne ispaše. Gorski kotar ekološki je čist i ni na koji način nije kontaminiran agrokemijom. Vlasnica obrta Helicikultura Alma Cvjetković, ujedno i savjetnica pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, bavi se uzgojem, otkupom i preradom puževa iz kontroliranih hrvatskih uzgajališta. Obrt funkcionira na principu proizvođača kooperanata, kojima se daju matične skupine, a puževe izvozi u Italiju i Francusku.

karnice slastica Vilma, kao i slastice poput »rapskih mustačoni«, delicije pripremljene po receptu starijem od pet stoljeća. Ovih dana u prodavaonici je dopremljen još jedan novi proizvod - kravata od primorske crnike, koju je patentirao i zaštitio proizvođač iz veprinačkog obrta Ambiente. Svi suvenirni u prodavaonici te zadruga prošli su stručno ocjenjivanje umjetnika s riječke Akademije primijenjenih umjetnosti Maura Stipanov, Brune Paladina i Dubravke Mage.

No, ta se prodavaonica nerijetko zaobilazi ili je se mnogi ne sjete zbog automobila ispred njezina ulaza koji zaklanjaju izlog. O tome je više puta službeno obaviješten nadležni Riječka promet, ali stupića na nogostupu koji bi spriječili parkiranje još nema. Prva hrvatska zadruga tog tipa u Rijeci otvorena je u sklopu projekta Autohtonika, pokrenutog radi razvoja tržišta autohtonih proizvoda na tom području, unapređenja postojećih te izrade novih visoke dodane vrijednosti koji su certificirani i koji donose dašak povijesti, tradicije, običaja i kulture tog kraja. Uoči Božića, u riječkoj će se prodavaonici otvoriti i kušaona, pa će kupci moći kušati ono što kane kupiti.

Uređenje kušaone koštalo će 260.000 kuna. Iz riječke gradske blagajne u tu svrhu izdvojit će se 140.000 kuna. U tu investiciju uključilo se i Ministarstvo gospodarstva »Projektom konkurentne zadruge u 2007. godini«, a dio novca trebala bi platiti i Primorsko-goranska županija. Sve navedeno tek je mali dio onog što se u toj prodavaonici može naći kao izvorna delicija toga kraja, a upravo to je najbolja turistička preporuka Hrvatske u svijetu.

SJEVER - JUG ► Afril opas

Aleksandar MILOŠEVIĆ

Globalni terorizam nije najozbiljnija prijetnja svjetskoj sigurnosti, tvrde mnogi sociolozi i stručnjaci za geostrateška pitanja. Glavna opasnost za svjetsku stabilnost je povećanje jaza između bogatih zemalja smještenih uglavnom sjeverno od ekvatora i siromašnih zemalja južno od njega. Odnosi Sjevera i Juga, nesrazmjerni u gospodarskoj razvijenosti i kvaliteti života ono je što svjetsku budućnost oslikava u crnim bojama, upozoravaju mnogi stručnjaci.

Ugledni njemački politolog Ragnar Müller u jednom svom nadahnutom eseju o odnosima bogatih i siromašnih ističe: »Povijest odnosa bogatih zemalja Sjevera i siromašnih zemalja Juga je povijest nepravednosti«. Tu svoju tvrdnju razjašnjava analizom održivog razvoja Sjevera i Juga, navodeći da su glavni problemi bogatih zemalja na Sjeveru kisele kiše, ozonske rupe, demografska stagnacija, zloraba droga i opći kriminalitet, dok se siromašni na Jugu suočavaju sa sve većim zagađenjem poljoprivrednog zemljišta, širenjem pustinja, lošom kakvoćom vode, nedostatkom hrane, nedovoljnom zdravstvenom zaštitom te velikim socijalnim nemirima i ratovima. Prema Müllerovoj prosudbi, uzrok klimatskih promjena na Zemlji jest gospodarstvo bogatih na Sjeveru, a posljedice tih promjena trpe siromašne zemlje Juga.

Možda se najočitija razlika između bogatih i siromašnih država može iščitati iz njihova bruto domaćeg proizvoda po stanovniku. Prema statističkim pokazateljima UN-a, najsiromašnije zemlje su u Africi. Među njima su Somalija i Burundi sa po 600 dolara, Etiopija s 823 dolara, Eritreja s 1000 dolara, Ruanda s 1300 i Kenija s 1400 dolara BDP-a po stanovniku. Zanimljiv je primjer afričke države Čad čiji je BDP po stanovniku 1500 dolara i u kojoj su 2000. godine otkrivene velike zalihe nafte. Procjenjuje se da se u Čadu nalaze zalihe nafte bogatije od 100 milijardi litara, no korištenje tog energenta preuzele su odmah međunarodne korporacije pa država i njeni stanovnici od te eksploatacije ne zarade ni 10 dolara godišnje.

Opreka tom svjetskom siromaštvu su bogate zemlje sjeverno od ekvatora, poglavito članice G-8. To su Kanada, Francuska, Italija, Japan, Njemačka, Rusija, SAD i Velika Britanija. Tih osam zemalja raspolaže sa 66,5 posto ukupnog svjetskog gospodarstva. Bruto dohodak po stanovniku nekih od tih zemalja su astronomski u odnosu na zemlje Juga. Tako SAD ima 43.500 dolara, Japan 38.000, a Kanada 34.000 dolara BDP-a po sta-